

EETTISEN ELÄINKAUPAN SERTIFIKAATTI		versio 4	sivu 1/7	
laatija	tark.	hyv.	edell.ohje 17.10.2012 14.5.2016 7.12.2016	pvm. 13.2.2017
asiakirja EESP		koodi HN1		
MARSUN (<i>Cavia porcellus</i>) PITOVAATIMUKSET, HOITO JA KÄSITTELY				
Jakelu jakelulistan mukaan				

OHJEEN TARKOITUS

Tässä ohjeessa kuvataan marsun (*Cavia porcellus*) pitovaatimukset ja hoito eläinkaupassa.

MUUT TÄHÄN OHJEeseen LIITTYVÄT OHJEET

M4 Laatuksikirjan, menettelyohjeiden ja hoito-ohjeiden jakelu ja lukuoikeudet sekä M7 Laatudokumenttien arkistointi ja hävitys.

Seuraavat yleisohjeet: ”Pikkunisäkkäiden yleisohje”, ”Toisilleen vieraiden yksilöiden yhdistäminen” ”Sairausten oireiden tunnistaminen ja hoitoon toimittaminen”, ”Eläinten kuljettaminen”, ”Alaikäisen ostajan lomake” sekä asiakasohjeet ”Marsun hoito”, ”Pienlemmikit ja lapset” ja ”Eläimen ottamista harkitseville”.

YLEISTÄ

Ohje on tarkoitettu eläinten lyhytaikaiseen säilytykseen eläinkaupassa siten, että niiden hyvinvointi tulee turvatuksi. Lyhytaikaisella säilytyksellä tarkoitetaan alle kahden kuukauden säilytysaikaa.

Mikäli eläimiä säilytetään eläinkaupassa pitempiä aikoja, esimerkiksi siitoseläiminä tai koska niitä ei saada myydyksi, noudatetaan asiakasohjetta ”Marsun hoito”.

Eläinkaupassa lemmikkeinä pidettävien eläinten, joita ei ole tarkoitettu myyntiin, hoito- ja pitovaatimukset noudattavat asiakasohjetta ”Marsun hoito”.

Väliaikaisesti eläimiä voidaan säilyttää myös tilavaatimukset alittavalla tavalla, kuitenkin siten että eläimen hyvinvointi ei vaarannu eikä säilytys ole eläinsuojelulain ja -asetuksen vastaista. Väliaikaisella säilytyksellä tarkoitetaan korkeintaan viikon mittaista aikaa.

Eläinten yleiskunto tulee tarkistaa päivittäin, myös viikonloppuisin. Lisäksi on varmistettava että eläimillä on jatkuvasti riittävästi ruokaa ja juomaa.

Eläinkaupan henkilökunnan tulee tunnistaa nisäkkäiden yleisohjeessa ”Sairausten oireiden tunnistaminen ja hoitoon toimittaminen” esitetyt sairauden tai huonovointisuuden merkit ja osata toimia niiden perusteella.

ELINIKÄ JA AIKUISPAINO

Marsun elinikä on 4-7 vuotta. Täysikasvuinen marsu painaa noin 1 kg:n verran.

OLOSUHDEVAATIMUKSET

Huoneenlämpö 23-24 °C eli normaalia huoneenlämpöä korkeampi. Lämpötila ei saa koskaan nousta korkeammaksi kuin 30 °C, koska marsu saa herkästi lämpöhalvauksen tätä korkeammassa lämpötiloissa.

Huoneilman suhteellinen kosteus 45-65 %.

Valo-hämärärytmi 12/12 - 10/14 h.

Marsulla tulee olla häkissä niin paljon tilaa, että se voi liikkua vapaasti ja venytellä. Marsu ei ole kiipeilevä eläin, joten häkin korkeus ei ole marsulle yhtä olennainen viihtyvyydestä kuin häkin pinta-ala. Marsu tarvitsee runsaasti tilaa voidakseen liikkua ja käyttäytyä normaalisti. Lisäksi riittävä mahdollisuus liikkua suojaa marsua ummetukselta ja monilta muilta suolisto-ongelmilta.

Häkin vähimmäiskoot: Kahdelle aikuiselle marsulle tai neljälle alle 500 gramman painoiselle poikaselle häkin pohjapinta-ala vähintään 0,6 m² (esim. 60 x 100 cm), korkeus vähintään 40 cm. Jokaista uutta aikuista kohti tulee olla 0,3 m² lisää pohjapinta-alaa ja jokaista uutta poikasta kohti 0,15 m². Kahta alle neljän kuukauden ikäistä poikasta voidaan pitää pohjapinta-alaltaan 0,4 m²n (esim. 80 x 50 cm) suuruudessa asumuksessa.

Häkissä tulee olla oma suojapaikka jokaiselle marsulle ja lisäksi liikkumatilaa.

Marsu tarvitsee asumukseensa suojapaikkoja. Vaikka marsu on sosiaalinen eläin, se välttää kosketuskontaktia lajitoverihinsa. Tämän vuoksi ryhmän jokaisella aikuisella tulee olla pesälaatikko tai matala katos, jonka alle piiloutua sekä lisäksi liikkumatilaa. Poikasten suojapaikan tulee olla niin suuri, että kaikki mahtuvat siihen yhtä aikaa. Pesälaatikon tai katoksen katon tulee olla tasainen ja niin tukeva, että se kestää aikuisen marsun painon. Pesälaatikko ei saa viedä enempää kuin 1/3 häkin pohjan pinta-alasta. Suojapaikkojen lisäksi marsuille tulee tarjota virikkeitä, kuten putkia, riippumattoja, kiipeilytasoja, lehtipuiden oksia tai heinällä tai vihanneksilla täytettäviä virikepalloja.

Lisäksi marsuille tulee tarjota heinäkasa, jonka sisään voi ryömiä. Heinäkasa tarjoaa lämpimän suojapaikan ja toimii virikkeenä ja turvallisuuden tunteen lisääjänä.

Nuoret marsut ovat vilkkaita ja hyppiviä. Niillä on oltava mahdollisuus liikuntaan, jotta niiden luusto ja lihaksisto kehittyisivät normaalisti. Tämän vuoksi häkissä on oltava riittävästi vapaata lattiapinta-alaa.

Häkin tulisi olla mieluiten edestä avattava, koska marsu vaistomaisesti säikky ylhäältä lähestyvää liikettä.

On suositeltavaa, että asiakkaat voivat tarkastella marsun häkkiä vain yhdestä suunnasta.

Mikäli marsun asumuksena käytetään kiinteäseinäistä terraariota, sen ilmanvaihdon on oltava riittävä. Kiinteäseinäisessä, verkkokattoisessa asumuksessa ilmanvaihto voi olla heikko ja ammoniakkipitoisuus saattaa nousta nopeasti vahingollisen korkeaksi.

KUIVIKKEET

Kuivikkeeksi käy kutterinpuru, lehtipuuhaake tai muu pehmeä, pölyämätön ja imukykyinen kuivikemateriaali. Sahajauho ei sovellu kuivikkeeksi hienojakoisuutensa vuoksi. Hienojakoinen pöly voi tunkeutua hengitysteihin ja tukkia suun ja sieraimet. Kuivikkeet tulee vaihtaa niin usein, että marsun terveydelle haitallinen ammoniakki ei ole ihmisen aistittavissa.

Marsun häkki puhdistetaan pääsääntöisesti vedellä, hajustettuja pesuaineita tulee välttää.

RUOKINTA JA JUOTTO

Marsu on kasvinsyöjä, joka syö lyhyin väliajoin ympäri vuorokauden. On huomattava, että marsu ei kestä paastoa. Jo kahdentoista tunnin paasto voi johtaa vakaviin suolisto-ongelmiin ja kuolemaan. Tämän vuoksi marsulla on oltava jatkuvasti saatavilla hyvälaatuista kuivaheinää sekä lisäksi päivittäin marsulle tarkoitettuja täysravintopellettejä. Lisäksi voidaan antaa lajille sopivaa jyväsekoitusta. Marsun tulee saada päivittäin monipuolisesti ja vaihdellen C-vitamiinipitoista tuoreravintoa, kuten vihanneksia, juureksia, tummia salaatteja ja yrtejä.

Marsun suolisto on herkkä muutoksille, joten totuttaminen uuteen ruokaan, esimerkiksi pelletterin vaihtaminen, on tehtävä vähitellen siten että uutta ruokaa lisätään aluksi vanhan ruoan sekaan. Viherravinnon ja heinän tulee olla hyvälaatuista. Erityisesti palkokasvien sekä kaalin ja lantun suhteen tulee olla varovainen.

Marsu tarvitsee päivittäin C-vitamiinia 20-50 mg/elopainokilo. Riittävästä C-vitamiinin saannista on huolehdittava. Tämä voi tapahtua lisäämällä päivittäin C-vitamiinia ravintoon tai vaihtoehtoisesti annostelemalla tarvittava annos suoraan marsun suuhun joko liuksena ruiskun kautta tai marsulle tarkoitettuna tablettina. On huomattava, että C-vitamiini tuhoutuu nopeasti valossa ja vedessä.

Marsulla tulee olla jatkuvasti saatavilla vettä. Vesi vaihdetaan ja vesipullo puhdistetaan päivittäin.

Ruokakuppi puhdistetaan vedellä vähintään kerran viikossa, tarvittaessa useammin. On huomattava, että marsu saattaa liata ruokakuppinsa ulosteella ja virtsalla.

Marsu leikkii mielellään vedellä, jolloin vesipullo saattaa tukkeutua tai vuotaa. Vesipullon toimivuus tulee varmistaa päivittäin.

SOSIAALISET VAATIMUKSET

Marsua tulee pitää ryhmässä aina kun se on mahdollista. Mikäli ryhmässä pitäminen ei ole mahdollista, marsulla tulee olla haju- ja kuulokontakti lajitovereihin.

Naaraat tulevat yleensä toimeen keskenään. Myös kastroidu uros sopii yhteen naaraiden kanssa.

Yhdessä kasvaneet urosmarsut tulevat yleensä toimeen keskenään.

Aikuisena yhdistetyt urosmarsut eivät tule toimeen keskenään ja voivat taistella rajusti, jopa toisen kuolemaan saakka. Sen sijaan aikuinen uros saattaa tulla toimeen urospoikasen kanssa.

Mikäli ryhmässä pidettävillä marsuilla esiintyy tappelua tai esimerkiksi puremajälkiä ne on erotettava välittömästi toisistaan. Toisilleen vieraiden marsujen yhdistämisestä keskenään tarkemmin yleisohjeessa HNY2.

Mikäli kaksi aikuista naarasmarsua myydään yhdessä pidettäväksi, niiden on suotavaa olla tottuneita toisiinsa. Tämä on erityisen tärkeää, mikäli ostajalla ei ole aiempaa kokemusta toisilleen vieraiden marsujen yhdistämisestä. Toisilleen vieraiden marsujen yhdistämisestä keskenään tarkemmin yleisohjeessa ”Toisilleen vieraiden eläinten yhdistäminen”.

On suositeltavaa, että urosmarsu kastroidaan, jotta sitä voidaan pitää ryhmässä. Mikäli asiakas tahtoo teettää kastraatioleikkauksen ostamalleen marsulle, eläinkaupan henkilökunnan tulee osata ohjata asiakas pieneläimiin perehtyneelle eläinlääkärille.

YHDISTÄMINEN MUIDEN LAJIEN KANSSA

Marsua ei tule pitää samassa asumuksessa muunlajisten eläinten kanssa.

Marsuhäkkiä ei saa sijoittaa siten, että siitä on näköyhteys petoihin (esim. fretti), joita marsut vaistonvaraisesti pelkäävät ja joiden läheisyys voi aiheuttaa niille stressiä. Marsun pitämistä samassa huoneessa petoeläinten kanssa tulee mahdollisuuksien mukaan välttää.

MARSUN KÄSITTELY

Marsua käsitellään rauhallisin ja hellävaraisin, mutta varmoin ottein. Marsua lähestytään rauhallisin liikkein suoraan edestäpäin. Marsu säikähtää herkästi ja saattaa tällöin rynnätä äkkiarvaamatta liikkeelle, jolloin putoamisvaara on suuri. Nopea liike ylhäältä tai sivulta voi aiheuttaa paniikkireaktion. Marsu voi pudotessaan vahingoittua pahasti.

Marsua nostetaan molemmin käsin, yhdellä kädellä etujalkojen alta, toisella kädellä takapuolta tukien. Marsua ei saa nostaa vatsan alta tukematta jalkoja ja takapuolta. Vatsaontelon elimet vaurioituvat herkästi, jollei takapuolta tueta.

Marsua kannetaan käsivarrella toisella kädellä selkää tukien. Näin kannettaessa marsu on luontaisessa asennossaan ja sillä on ”maata jalkojensa alla”, mikä lisää sen turvallisuuden tunnetta. Kannettaessa on varmistettava, ettei marsu pääse putoamaan.

Marsua ei tule jahdata kiinni otettaessa. On tärkeää, että marsu tuntee olonsa turvalliseksi, kun sitä käsitellään. Voimakas stressi tai pelko voi aiheuttaa marsun sydämen pysähtymisen.

Kantavan marsun nostamista tulee välttää kantoajan viimeisellä kolmanneksella.

Marsua ei saa asettaa selälleen, koska marsun on vaikea hengittää tässä asennossa.

Marsu pyritään palauttamaan häkkiinsä takapuoli edellä. Marsu saattaa asumuksensa nähdessään ryhtyä rimpuilemaan tai yrittää hypätä siihen liian kaukaa, jolloin on vaara että se vahingoittuu tai raapii käsittelijäänsä.

Jos marsu on sairas tai sillä on kipuja tai se tuntee olonsa uhatuksi, se voi purra käsittelijäänsä niin kovaa että iho rikkoontuu. Kättä ei pidä tällöin ravistaa, vaan on odotettava, että marsu päästää otteensa.

SUKUKYPSYYSIKÄ, KANTOAIKA, POIKASTEN VIEROITUS
--

Naaras saavuttaa sukukypsyyden 4-5 viikon iässä, uros 8-10 viikon ikäisenä. Uros- ja naaraspoikaset tulee erottaa toisistaan vieroituksen yhteydessä vahinkopoikueiden välttämiseksi. Urokset tulee vieroittaa emosta n. 5 viikon iässä. Naaraspoikaset voivat jäädä emon luokse.

Astutettavan naaraan tulee olla vähintään 5 kk:n ikäinen ja hyväkuntoinen. Ensisynnytyksen on kuitenkin tapahduttava ennen 12 kuukauden ikää.

Marsun kantoaika on pitkä, 59-72 vrk. Tavallisin kantoaika on 68-72 vrk. Naaras tulee heti synnytyksen jälkeen kiimaan ja voi tulla kantavaksi. Tämän vuoksi urosta ei tule pitää samassa häkissä synnyttävän

naaraan kanssa. Naaraalle on annettava vähintään kuukauden lepoaika poikasten vieroituksen jälkeen ennen seuraavaa astutusta. Naaraalla ei suositella teetettävän enempää kuin 2 poikuetta/vuosi. Yli 3-vuotiasta naarasmarsua ei suositella pidettävän siitoskäytössä.

Marsu synnyttää kerralla 2-4 poikasta. Poikaset syntyvät hyvin kehittyneinä: poikasella on karvapeite, silmät ja korvat ovat auki ja poikanen pystyy liikkumaan heti synnyttyään. Marsunpoikanen pystyy syömään kiinteää ruokaa jo 4-5 vrk:n iässä. Synnytyksen jälkeisinä päivinä marsuemoa ei saa häiritä.

Poikaset voidaan vieroittaa aikaisintaan 5 viikon iässä riippuen poikasten yleistilasta. Marsun luovutusikä on 7-8 viikkoa riippuen poikasen yleistilasta.

Marsun poikaset liikkuvat ja hyppivät hyvin nopeasti ja arvaamattomasti ensimmäisinä elinviikkoinaan. Poikasta käsiteltäessä tulee varoa, ettei se pääse hyppäämään korkealta ja loukkaamaan itseään.

MARSUN MUU HOITO

Marsun hampaat kasvavat jatkuvasti, joten se tarvitsee hampaita kuluttavaa ravintoa. Hampaat on tarkastettava säännöllisesti. On tarkkailtava, etteivät hampaat kasva liikaa, halkeile tai ettei niiden taakse tai väliin ole jäänyt ruokaa. Hampaiden liikakasvu voi pahimmillaan estää syömisen. Etu- ja poskihampaiden kunto on tarkistettava välittömästi, mikäli marsulla on syömisvaikeuksia. On huomattava, että ylikasvaneet poskihampaat pystyy havaitsemaan vain eläinlääkäri.

Marsun kynnet tulee leikata noin kerran kuukaudessa. Marsujen tassunpohjia on suositeltavaa rasvata, koska niiden iho voi kuivua. Aikuisille marsuille etutassujen anturoiden ulkopinnoille muodostuu helposti känsiä, jotka kannattaa leikata pois ihoa vaurioittamatta.

Korvat on puhdistettava säännöllisesti. Vanupuikkoja ei saa käyttää tähän tarkoitukseen korvan vaurioitumisriskin vuoksi. Teddy-rotuisten marsujen korvien hoitoon on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska rodulle ominaiseen tapaan ne erittävät runsaasti vaikkua.

Teddy-, rex- ja pitkäkarvaisten marsujen turkin hoito on aloitettava jo nuorena, jotta ne tottuvat siihen. Teddyä ja rexiä harjataan karstalla, jotta turkin pohja ei pääse tukkeutumaan paksun turkin vuoksi ja jotta hilse poistuu. Pitkäkarvaisten marsujen turkkia kammataan tai harjataan, jotta se pysyisi takuttomana. Pitkäkarvaisten marsujen häkkien puhtauteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Terve marsu huolehtii yleensä itse turkkinsa puhtaudesta. Pitkäkarvaisten marsujen turkkia, etenkin laahusta, voi kuitenkin olla joskus tarpeen pestä eläimille tarkoitettulla shampooilla. Pitkä turkki on kauan kostea, joten se tulee kuivattaa hiustenkuivaajalla miedolla lämmöllä.

LAJIN ERITYISVAATIMUKSET

Marsu on päiväeläin, joka on valveilla noin 18 tuntia vuorokaudessa. Marsu nukkuu kerrallaan vain muutaman minuutin ajan ja unijaksot ajoittuvat kaikkiin vuorokauden aikoihin. Säännöllisestä vuorokausirytmistä on silti huolehdittava valaistuksen avulla. Marsun häkissä on oltava suojainen, hämärä nukkumapaikka, esimerkiksi pesälaatikko. Nukkuvan marsun häiritsemistä tulee välttää.

Marsun C-vitamiinin tarve on turvattava päivittäisellä C-vitamiinilisällä.

Marsua kannettaessa on varmistettava, ettei se pääse putoamaan. Marsu on herkkä säikähtämään ja saattaa tällöin rynnätä paniikinomaisesti eteenpäin. Marsun sisäelimet, selkäranka ja hampaat vaurioituvat herkästi putoamisen seurauksena.

Voimakas stressi tai pelko voi aiheuttaa marsun sydämen pysähtymisen.

Pitkäkarvaisten marsujen turkki vaatii säännöllistä hoitamista. Teddy- ja rex-rotuisten marsujen turkki vaatii säännöllistä harjaamista. Marsujen korvien puhtauteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Marsu on sosiaalinen eläin, joten yhtä marsua ei suositella perheeseen, jossa sillä ei ole lajitovereiden seuraa.

Kahta toisilleen vierasta aikuista urosta ei tule yhdistää keskenään, vaikka ne olisi kastroitu.

MUUTA HUOMIOON OTETTAVAA

Satiinimarsuja ei saa myydä eläinkaupassa. Satiinigeenin kantajaksi tiedettyä marsua ei tule käyttää siitokseen satiinigeeniin liittyvien terveysongelmien takia.

Roan- ja dalmatialaiskuvioisia marsuja ei saa yhdistää siitostarkoituksessa. Geeni, joka aiheuttaa roan- ja dalmatialais- kuvioisuuden on letaali. Homotsygoottisena geeni aiheuttaa sen, että keskimäärin ¼ poikasista osoittautuu elinkelvottomiksi. Ne joko syntyvät vakavasti vammaisina tai kuolevat.

LIITTEET

Liite 1 Jakelulista

Liite 2 Luettelo lähteistä ja käytetyistä asiantuntijoista